

М. Дімітров,
кандидат юридичних наук, старший викладач
Придунайської філії Міжрегіональної Академії Управління персоналом

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ КОМЕРЦІЙНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Постановка проблеми. Методологічна основа є концептуальною основою для дослідження будь-якої сфери, оскільки сприяє пізнанню досліджуваного явища, розкриттю його сутності та змісту. Правовий механізм методів наукового дослідження кримінальної відповідальності за порушення прав на комерційні позначення є важливим механізмом забезпечення охорони та захисту інтелектуальної власності. Актуальність методології дослідження кримінальної відповідальності за незаконне використання комерційних позначень, з огляду на реформування законодавства, зумовлює постійне оновлення наукових досліджень з метою удосконалення забезпечення теоретичних основ у вказаній сфері.

Методи та методологія наукового дослідження активно застосовуються представниками кримінального права під час аналізу незаконного використання торговельної марки, географічного зазначення походження товару, комерційних найменувань, з'ясування суб'єкта та об'єкта таких злочинів, адекватності покарання. Звідси визначення поняття «метод» та «методологія» є надзвичайно актуальним, як і характеристика безпосередньо загальних та спеціальних методів.

Стан дослідження. Серед науковців, які приділили увагу, у тій чи іншій мірі, цьому питанню варто визначити таких як: П.С. Берзін, І.А. Головізіна, О.О.Дудоров, В.Н. Бондарев, Є. В. Дем'яненко, А.А. Козлов, О.В. Колесников, О.Г.Карпович, А.С. Нерсе-

сян, І.М. Рассоха С.А. Склярчук, Є.А.Подольська, М.Ю. Прокш, С.М. Трейгер, В.С.Юринець.

Незважаючи на значну кількість наукових робіт, які стосуються проблематики, необхідно зазначити, що комплексний розгляд методології дослідження кримінальної відповідальності за незаконне використання знаку для товарів та послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару відсутній, що і сприяє необхідності її дослідження.

Метою статті є дослідження методології кримінальної відповідальності за незаконне використання комерційних позначень та розробка авторських визначень понять методів та методології у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Методологію дослідження кримінальної відповідальності за незаконне використання комерційних позначень доцільно розпочати з теоретичних основ, а саме з визначення поняття «метод» та «методологія».

Загальним поняттям методу є спосіб теоретичного дослідження або практичного здійснення чого-небудь. В юридичній та науковій літературі існує безліч дефініцій даного поняття з різним підходом та розумінням. Розглянемо деякі з них.

Є.А. Подольська розуміє метод, як спосіб побудови і обґрунтування системи філософського і наукового знання, як шлях дослідження і практичного перетворення дійсності. Це система правил, принципів і прийомів підходу

до вивчення явищ і закономірностей розвитку природи, суспільства та мислення або практичної перетворювальної діяльності людини [1]. Авторка визначає цю дефініцію як певний шлях та спосіб та крізь призму філософського розуміння. На думку О.В. Колесникова, метод (грец. *methodos* – шлях, спосіб дослідження, викладу) – це система правил і прийомів підходу до вивчення явищ і закономірностей природи, суспільства, мислення; планомірний шлях, спосіб досягнення певних результатів у науковому пізнанні й практичній діяльності; взагалі прийом, спосіб або спосіб дії [2, с.20]. Науковець тлумачить дане явище не як спосіб, а як систему правил і прийомів, що виділяє його позицію з-поміж інших, адже більшість наукових положень дотримуються стандартів щодо визначення даного поняття. І.М. Рассоха під методом (від грец. *methodos* «спосіб», «метод», «шлях»), визначає спосіб досягнення мети, певним чином впорядковану діяльність [3, с.14]. Вважаємо, що це визначення є дещо обмеженим та розкриває незначну кількість характеристик, притаманних методу. Але необхідно наголосити на тому, що автор доцільно відмітив таку характеристику методу, як «впорядкована діяльність», адже метод у деякій мірі розуміється і як впорядкована діяльність певного способу, що більш доцільно його пояснює.

Враховуючи вказані підходи до розуміння «методу», наведемо власне визначення: метод – це певні логічні способи або системи правил, які спрямовані на досягнення будь-якої встановленої мети, що застосовуються для розробки висновків за допомогою відповідних засобів та прийомів.

Методи наукового пізнання, залежно від обраного науковцями критеріїв, класифікуються. Наведемо окремі із них.

Загальні методи наукового пізнання умовно поділяють на:

– методи емпіричного дослідження (спостереження, порівняння, вимірювання, експеримент);

– методи, що використовуються як на емпіричному, так і на теоретичному рівнях дослідження (абстрагування, аналіз і синтез, індукція і дедукція, моделювання та ін.);

– методи або методологія, що використовуються на теоретичному рівні дослідження (сходження від абстрактного до конкретного, системний, структурно-діяльний підхід) [4].

Визначений перелік та розподіл загальних методів у даному випадку формує три великі групи. Варто зауважити, що при виокремленні таких груп визначаються особливості, що притаманні кожному конкретному методу.

Також доречно відмітити наукову позицію В.Є. Юринець, який визначає загальні види методів наукового пізнання та умовно поділяє їх на такі рівні:

– емпіричний, до якого відносять спостереження, порівняння, вимірювання, анкетування, співбесіду, тестування тощо;

– теоретико-експериментальний, до якого відносять експеримент, аналіз-синтез, індукцію-дедукцію, моделювання, гіпотетичність, історичність, логічність, абстрагування, ідеалізацію, аксіоматику, узагальнення тощо;

– метатеоретичний, куди входять діалектичний метод і метод системного аналізу [5, с.85].

Зазначена класифікація, як і попередня, поділяє методи наукового дослідження лише на три групи. Однак підкреслимо, що даний розподіл є цілком слушним, він визначає характер зазначених методів та сприяє його ефективному застосуванню.

Наведемо приклади використання методів наукового пізнання у дослідженнях із аналізованої проблематики та зазначимо, що структурними складовими поняття «комерційні позначення» є зареєстровані та охоронювані законом: знак для товарів і послуг, фірмове найменування, кваліфіковане зазначення походження товару.

І.А. Головізіна у своєму кандидатському дослідженні «Незаконне вико-

structural, logical-semantic, formal-logical and modeling methods are given. Other methods that have been used effectively by scientists to investigate problems are: methods of scientific abstraction; analysis and synthesis; induction and deduction; the ascent from simple to complex; genetic method; concrete sociological method; methods of formalization; method of analogy; system-structural method; formal-logical method; method of legal hermeneutics.

Taking into account scientific views on the definitions of "method" and "methodology", the author's definitions of "method" and "methodology for investigating criminal liability for the illicit use of commercial designations" have been developed.

Key words: method, methodology, criminal liability, illegal use, commercial designation.

Література

1. Подольська Є.А. Поняття методу та методології наукового дослідження: Філософія URL: <http://westudents.com.ua/glavu/95155-ponyattya-metodu-ta-metodolog-naukovogo-dosljdjennya.html>

2. Колесников О. В. Основы научных исследований. 2-ге вид. випр. та доп. навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 144 с.

3. Рассоха І.М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)». Х.: ХНАМГ, 2011. 76 с.

4. Методи наукової роботи: Лекція 4 URL: <http://intranet.tdmi.edu.ua>

5. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посібник. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с.

6. Головизина И. А. Незаконное использование товарного знака: проблемы квалификации и правоприменения: дисс. ... канд. юр. наук. 2008. 201 с.

7. Демьяненко Е.В. Уголовная ответственность за незаконное использование товарного знака: дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. М., 2003. 188 с.

8. Нерсесян А.С. Кримінально-правова охорона прав інтелектуальної власності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. К., 2008. 208 с. URL: <https://mydisser.com/ua/catalog/view/6/348/3353.html>

9. Загальна теорія держави і права: підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / [за ред. М.В.Цвіка, О.В.Петришина]. Харків: Право, 2009. 584 с.

10. Альчук М. Сучасна філософсько-правова методологія. Вісник Львівського університету: Філософські науки. 2008. № 1. С.64 – 71.

11. Щерба С.П. Філософія: підручник. К.: Кондор, 2007. 445 с.

12. Философский энциклопедический словарь. М.: Советская энциклопедия, 1989. 840 с.

13. Закалюк А.П. Курс сучасної кримінології: теорія і практика: у 3 кн.: Кн.1: Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. К.: Ін Юре, 2007. 424 с.

14. Стефанов Н. Теория и метод в общественных науках: монография. М.: Прогресс, 1967. 271 с.

15. Актуальні проблеми кримінального права: навч. посіб. / В.М.Попович, П.А.Трачук, А.В.Андрушко, С.В.Логін. К.: Юрінком Інтер, 2009. 256 с.

